

Jaarverslag 2021

van de

Commissie van Toezicht

van de

PI Veenhuizen

Inhoudsopgave

1. De PI Veenhuizen	3
2. De Commissie van Toezicht	3
<i>Samenstelling van de Commissie van Toezicht</i>	3
<i>Secretariaat</i>	3
<i>Covid-19 pandemie</i>	3
<i>Klankbordgroep</i>	4
<i>Kenniscentrum</i>	4
<i>RSJ</i>	4
<i>Digitale informatie-uitwisseling</i>	4
<i>Commissievergaderingen in aanwezigheid directie</i>	4
3. De toezichthoudende taak	5
<i>Tenuitvoerlegging vrijheidsbeneming</i>	5
4. De bemiddelingstaak	6
<i>Maandcommissariaat</i>	6
<i>Besproken onderwerpen in het maandcommissariaat</i>	6
<i>Bemiddeling bij klachten</i>	6
5. De beklagcommissie	7
<i>Klachtenbehandeling</i>	7
<i>Ingekomen klachten</i>	7
<i>Medisch inhoudelijke klachten</i>	8
6. De adviestaak	9
<i>Advies en inlichtingen</i>	9
<i>Winkelvoorziening In-Made</i>	9
<i>Ingebruikneming Klein Bankenbosch</i>	9
<i>Wet straffen en maatregelen</i>	9
<i>Winkelvoorziening In-mate</i>	9
<i>Meldingscommissie patiëntenzorg</i>	10
<i>Geneesmiddelendistributie</i>	10
7. Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen	11
<i>Afdelingsbezoeken</i>	11
<i>Ingebruikneming Klein Bankenbosch</i>	11
<i>Klankbordgroep</i>	11
<i>Celinspecties en LBB acties</i>	11
<i>Procedure behandeling verzoekbriefjes, grieven en klachten</i>	11

Kenniscentrum

Het Kenniscentrum werkte voor de commissie naar behoren. Zowel de website als de nieuwsbrief werden regelmatig gelezen en geraadpleegd.

RSJ

Het jurisprudentiebulletin van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) werd net als relevante uitspraken van de RSJ geagendeerd en besproken op een vergadering.

Digitale informatie-uitwisseling

Evenals in voorgaande jaren kwam de door het ministerie gewenste digitale informatie-uitwisseling niet van de grond. Een van de belangrijkste belemmeringen was nog steeds de onmogelijkheid om een internetverbinding op de locatie Norgerhaven te realiseren. Dit was een van de redenen waarom ook dit verslagjaar de commissievergaderingen alleen in Esserheem of vanwege de Covid-19 pandemie in de voormalige afdeling Groot Bankenbosch plaatsvonden.

Commissievergaderingen in aanwezigheid directie

Onder normale omstandigheden zou maandelijks in de commissievergaderingen contact zijn geweest en overleg zijn gevoerd tussen de leden van de commissie met de plaatsvervangend-directeurs (nader te noemen directie) van de locaties. Als gevolg van de Covid-19 pandemie heeft een deel van de vergaderingen digitaal plaatsgevonden. De agenda werd opgesteld door de commissie. De directie had ook de mogelijkheid van te voren punten op de agenda te brengen. De directeur heeft dit enkele keren gedaan. Overige punten werden tijdens de vergadering ingebracht (“Mededelingen directie”).

In de vergadering werden standaard steeds de maandelijkse overzichten van de straffen en maatregelen en de verslagen van de maandcommissarissen en de beklagzittingen besproken. Ook van de verslagen van het overleg van de directie met de Gedeco werd steeds kennisgenomen. Normaliter woont een afvaardiging van de commissie enkele keren per jaar een dergelijk overleg bij. Helaas heeft dit in verband met de coronamaatregelen in het verslagjaar niet plaatsgevonden. Ook de aanstaande en ondanks de Covid-19 pandemie voortgaande renovatieplannen van de PI Veenhuizen waren regelmatig onderwerp van informatie door de directie aan de commissie.

3) De toezichthoudende taak

Tenuitvoerlegging vrijheidsbeneming

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2a Pbw tot taak *‘toezicht te houden op de wijze van tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming in de inrichting of afdeling.’*

Tijdens het maandelijks overleg werden aan de hand van door de directie ter beschikking gestelde overzichten steeds de opgelegde straffen en maatregelen besproken. Alhoewel het aantal noodzakelijke straffen en maatregelen nog steeds voornamelijk het bezit van en de handel in drugs, geneesmiddelen en telefoons betrof, was het aantal dit verslagjaar als gevolg van de noodzakelijke coronamaatregelen (geen of minder bezoek) wel aanzienlijk gedaald. Desondanks is niet geconstateerd dat de onrust als gevolg van het (vermoedelijk) minder beschikbaar zijn van de genoemde middelen in de instellingen toenam. Aan het eind van het jaar bleek dat er toch weer vrij veel ‘gehengeld’ werd naar van buiten over de afrastering en de gracht op het terrein van de PI gegooide hasj en telefoons.

Gedurende het jaar is het één keer voorgekomen dat een gedetineerde in de mechanische middelen is geplaatst.

4) De bemiddelingstaak

Maandcommissariaat

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2b Pbw ook tot taak ‘*kennis te nemen van door de gedetineerden naar voren gebrachte grieven.*’ De commissie gaf aan deze taak uitvoering door middel van het maandcommissariaat. Alle leden van de commissie waren beurtelings maandcommissaris. Het bezoek volgens rooster van de maandcommissarissen werd altijd vooraf bekend gemaakt, zodat gedetineerden zich tijdig konden opgeven voor en voorbereiden op een gesprek. De voorbereiding en ondersteuning van de afdelingen gedetineerdenplanning was voor een goed verloop van deze bezoeken van vitaal belang. De maandcommissarissen boden een luisterend en signalerend oor, bemiddelden tussen de gedetineerde, het afdelingspersoneel en de directie of verwezen zo nodig naar de klachtenprocedure.

Ondanks de coronabesmettingen en in verband hiermee doorgevoerde maatregelen heeft het maandcommissariaat in het verslagjaar zo goed en zo kwaad als mogelijk was gefunctioneerd. Als fysieke ontmoetingen niet mogelijk waren, werd geprobeerd de aangedragen problematiek alsnog telefonisch tot een oplossing te brengen.

Besproken onderwerpen in het maandcommissariaat

De maandcommissarissen hebben een verscheidenheid aan onderwerpen met gedetineerden besproken, zoals:

- Medische zorg en geneesmiddelenverstrekking (zie ook elders)
- (Interne) postbezorging
- Oplegging maatregel/disciplinaire straf/oplegging rapport /plaatsing afzondering
- Overplaatsing
- Bejegening
- Bezoek
- Sport
- Winkelvoorziening
- (Koosjere) maaltijden
- Vermissing goederen na overplaatsing
- Rekening-courant (zie ook elders)
- Arbeidsomstandigheden
- Invoer/uitvoer goederen
- Dagprogramma
- Wasprocedure
- Re-integratie en het vermeende disfunctioneren van de casemanagers
- Insluiting in verband met Covid-19 maatregelen

Bemiddeling bij klachten

In een poging de beklagprocedure te ontlasten werden door de secretaris –in overleg met de voorzitter van de beklagcommissie – ingebrachte klachten regelmatig ter bemiddeling aan de maandcommissarissen meegegeven. In een aantal gevallen kon de klacht naar genoegen van de gedetineerde opgelost worden, waarna de klacht werd ingetrokken.

Door de commissie is een jaarverslag gemaakt van het maandcommissariaat. Dit verslag is als bijlage toegevoegd.

5) De beklagcommissie

Klachtenbehandeling

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2c Pbw tot taak zorg te dragen voor de behandeling van klaagschriften ingevolge het bepaalde in hoofdstuk XI van diezelfde Pbw, dat ‘een gedetineerde bij de beklagcommissie beklag kan doen over een hem betreffende door of namens de directeur van de inrichting genomen beslissing’.

De voorzitters van de beklagcommissie waren mr. J. Schoemaker en mr. F. Sieders. Het lag in de verwachting dat in het verslagjaar de beklagcommissie iedere maand zowel in Esserheem als in Norgerhaven twee beklagzittingen zou houden. Zoals hiervoor al aangegeven is dit als gevolg van de Covid-19 pandemie niet gelukt.

Alle binnengekomen klachten zijn of alsnog op een fysieke zitting door een al of niet alleensprekende voorzitter van de beklagcommissie afgedaan of door een van hen zonder fysieke ontmoeting schriftelijk afgedaan. In de vergaderingen van de commissie werd door de voorzitters van de beklagcommissie telkens naderhand verslag gedaan van de op de zittingen behandelde klachten.

Ingekomen klachten

De klaagschriften werden allen ingeboekt in het elektronische registratiesysteem KLAVER. Tabel 1 geeft een overzicht van de verwerking van de ingekomen klachten en grieven in vergelijking met de twee voorafgaande jaren.

Tabel 1. Overzicht van de verwerking van de ingekomen klachten in de PI Veenhuizen 2019-2021.

Inrichting	PI Veenhuizen	PI Veenhuizen	PI Veenhuizen	
Verslagjaar	2019	2020	2021	
Instroom klachten	1138	1043	1284	
Uitstroom klachten	1212	1018	1349	
Instroom grieven	-	-	148	
Uitstroom grieven	-	-	90	
Doorloop termijnen in dagen	0-10 dagen	101 (8,3%)	98 (8,7%)	116 (8,1%)
	11-30 dagen	144 (11,9%)	184 (18,1%)	227 (15,8%)
	31-40 dagen	108 (8,9%)	116 (11,4%)	162 (11,2%)
	41-50 dagen	124 (10,2%)	103 (10,1%)	149 (10,3%)
	51-60 dagen	116 (9,6%)	92 (9,1%)	123 (8,6%)
	>60 dagen	619 (51,1%)	434 (42,6%)	662 (46,0%)
Beslissingen	Ingetrokken	357 (29,5%)	332 (32,6%)	457 (31,8%)
	Ingetrokken na bemiddeling op zitting	14 (1,2%)	44 (4,3%)	54 (3,8%)
	Niet-ontvankelijk	146 (12,1%)	123 (12,1%)	285 (19,8%)
	Gegronnd	106 (8,8%)	92 (9,0%)	105 (7,3%)
	Deels gegronnd	3 (0,3%)	17 (1,7%)	11 (0,7%)
	Ongegronnd	265 (21,9%)	261 (25,6%)	331 (23,1%)
	Overgedragen	40 (7,2%)	73 (7,2%)	88 (6,1%)
	Afdoening na rogatoir verzoek	69 (12,5%)	58 (5,7%)	93 (6,4%)
	Grief afgedaan	-	-	15 (1,0%)

Ook in 2021 bleek het onvermijdelijk om de behandeling van een aantal klaagschriften door te schuiven naar het volgende jaar.

Bij de vergelijking en beoordeling van de getoonde cijfers dient opgemerkt te worden dat Norgerhaven pas op 1 september 2018 voor Nederlandse gedetineerden heropend werd. Dus 2019 was het eerste jaar dat voor beide instellingen – Esserheem en Norgerhaven – beklagzaken in een volledig jaar werden afgewikkeld. De invloed van enkele zogenaamde “veel-klagers” op deze cijfers is niet nader onderzocht.

In iets minder dan de helft van de beklagzaken (46%) overschreed de duur van de behandeling van het beklag de maximaal toegestane behandeltermijn van twee maal vier weken. Het totaal blijft nog altijd onaanvaardbaar hoog.

De vertraging werd hoofdzakelijk veroorzaakt door een te grote werkdruk bij de juridisch medewerker van de instellingen, ondanks dat de directie met behulp van stagiaires heeft geprobeerd de werkdruk te verminderen. Voor het verrichte onderzoek door en de kwaliteit van de verweerschriften van de juridisch medewerker bestaat net als andere jaren grote lof.

Het aantal ingetrokken klachten steeg tot ongeveer een derde van het totaal aantal klachten (31,8%). De commissie hoopt dat deze tendens mede veroorzaakt wordt door de toenemende bemiddelende rol van de maandcommissarissen (zie eerder). Tevens is de commissie actief bezig geweest om de klachtenprocedure aan te passen. De commissie is van oordeel dat er meer “aan de voorkant” zou moeten gebeuren om klachten te voorkomen. Van het personeel is gevraagd om meer in gesprek te gaan met de gedetineerde in plaats van bij discussies met gedetineerden gemakshalve te verwijzen naar de beklagcommissie (“ dan dien je maar een klacht in”). Dit heeft in het verslagjaar tot een groot aantal intrekkingen geleid. Het aantal intrekkingen na bemiddeling ter zitting is wat afgenomen, de commissie acht het echter verontrustend dat een groot aantal klachten werd ingetrokken vlak voor of op de dag van de zitting waarop de klacht was geagendeerd. Daarnaast kwam het voor dat gedetineerden zonder zich tijdig af te melden niet ter zitting verschenen. Deze gang van zaken had een versturende invloed op een efficiënt verloop van de beklagzittingen.

Het aantal niet-ontvankelijke klachten vertoonde een licht stijgende tendens, maar is in verhouding met de afgelopen jaren.

Ten slotte was het aantal gegrond verklaarde klachten vergelijkbaar met de jaren voor dit verslagjaar.

Medisch inhoudelijke klachten

Over (geanonimiseerde) medisch-inhoudelijke klachten is de commissie enkel op verzoek tijdens vergaderingen geïnformeerd.

6) De adviestaak

Advies en inlichtingen

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2c Pbw tenslotte tot taak ‘aan Onze Minister, de Raad en de directeur advies en inlichtingen te geven omtrent het onder art. 7, lid 2a gestelde.’ De commissie heeft in het verslagjaar aan de hierna vermelde onderwerpen intensiever aandacht besteed dan wel hierover nader aan de directie geadviseerd.

Ingebruikneming Klein Bankenbosch

Omdat de jeugdgevangenis Elker van Juvaïd (de voormalige JJI Het Poortje) zijn deuren sloot is besloten deze voorziening op het terrein van de locatie Norgerhaven in gebruik te nemen als afdeling voor ISD-ers. Deze ingebruikname werd uiteindelijk in januari gerealiseerd. De volledige ISD-afdeling in Norgerhaven is verhuisd naar het Elker-gebouw en kreeg de naam Klein Bankenbosch met in totaal 90 plaatsen, inclusief 18 EZV-plaatsen, waarvan zes plaatsen voor mindervaliden.

Evaluatie van de opgedane ervaringen werd met de commissie gedeeld en door de commissie van harte ondersteund: het individuele verblijfsplan (D&R-plan) van een gedetineerde is leidend. De doelen en activiteiten en eventuele fasering(en) vormen de basis van de invulling aan de verschillende dagprogramma-onderdelen. Het personeel legt binnen de geboden structuur en regelmaat een veilige omgeving met een het accent op begeleiding en ondersteuning om de gedetineerde een optimale kans te bieden op een succesvolle re-integratie. Dit vereiste grote inspanningen in de werkwijze van het personeel, maar ook van de individuele gedetineerde. Het gaf ook aanleiding – mede gevoed door de komst van de Veegwet op 1 juli 2021 – om het maandcommissariaat anders in te richten (zie Procedure verzoekbriefjes, grieven en klachten).

Wet straffen en maatregelen

Naast de Veegwet is op 1 juli 2021 ook de Wet straffen en maatregelen van kracht geworden met grote (negatieve) gevolgen voor gedetineerden ten aanzien van voor de VI-datum en verloven, maar ook voor de op te leggen ordemaatregelen en straffen. Met deze wet is ook de landelijke sanctiekaart afgeschaft. Om te voorkomen, dat hierdoor grote onzekerheid en willekeur zou ontstaan over de gevolgen van niet toegestane gedragingen bij de gedetineerden heeft de commissie de directie aangemoedigd om in de praktijk de sancties van de (oude) landelijke sanctiekaart te blijven hanteren. Landelijk overleg van directies heeft deze werkwijze bevestigd. De nieuwe regeling gaat uit van maatwerk bij het opleggen van ordemaatregelen en straffen. Dit vereist meer dan voorheen van de directie een uitgebreide motivering van de terzake genomen beslissing.

Winkelvoorziening In-made

De winkelvoorziening In-made in Almelo bleef veel aandacht vragen. De winkelvoorziening is van vitaal belang voor een humaan verblijf in detentie. Zelf koken draagt met name bij aan nog enig gevoel van autonomie. Wezenlijke verbeteringen konden echter ook dit jaar niet worden gerealiseerd.

In de locatie Esserheem alsmede in de locatie Norgerhaven zijn enkele honderden klachten over zowel het bestelproces als de geleverde producten door twee voor deze problematiek vrijgemaakte personeelsleden tot tevredenheid alsnog opgelost. Deze inspanning heeft ertoe geleid dat relatief weinig klachten de beklagcommissie hebben bereikt.

In de loop van het jaar heeft de commissie meegewerkt aan een door de Klankbordgroep (op verzoek van onze commissie) uitgezette enquête over de winkelvoorziening bij alle

Commissies van Toezicht in den lande. Alhoewel deze enquête een redelijke respons had, heeft dat niet geleid tot actie van de Klankbordgroep richting het ministerie.

Halverwege het jaar had bovendien een wijziging in de toeleverancier van de producten aan In-Made een nieuwe verslechtering van de leveranties met onder andere verhoogde prijzen tot gevolg.

Automatisering van het bestelproces met real-time inzage in het saldo van de rekening-courant van de gedetineerden zal een stevige verbetering kunnen opleveren in deze dienstverlening. De commissie heeft hier meerdere keren op aangedrongen, echter is dit tot op heden nog niet gerealiseerd.

Meldingscommissie patiëntenzorg

De commissie heeft dit verslagjaar geen inzicht gekregen in de meldingen patiëntenzorg. De commissie maakte zich zorgen of deze taak wel naar behoren werd uitgevoerd. De commissie is voornemens om dit onderwerp in het volgende verslagjaar op te gaan pakken.

Geneesmiddelendistributie

In 2019 heeft de commissie een advies over de veiligheid van de geneesmiddelendistributie aan de directie aangeboden. Aan dit advies zou in het verslagjaar nader aandacht worden besteed. Mede als gevolg van de Covid-19 pandemie heeft overleg tussen commissie en directie lang op zich laten wachten, maar uiteindelijk heeft het wel plaatsgevonden. Vastgesteld werd, dat de uitwerking van een aantal adviezen meer tijd nodig heeft. Het voorziene overleg over de voortgang van de uitgezette aanpassingen heeft helaas nog geen vervolg gekregen.

7) Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen

Afdelingsbezoeken

In verband met de Covid-19 pandemie heeft de commissie haar jaarlijkse afdelingsbezoeken dit jaar niet uit kunnen voeren. De hoop wordt uitgesproken dit in 2022 weer op te kunnen pakken aangezien wat vanuit de afdelingen ook wordt toegejuicht.

Ingebruikneming Klein Bankenbosch

In 2021 is de jeugdgevangenis Elker van Juvaïd (de voormalige JJI Het Poortje) in gebruik genomen als afdeling voor ISD-ers. De locatie heeft de naam Klein Bankenbosch gekregen en heeft in totaal 90 plaatsen, inclusief 18 EZV-plaatsen, waarvan zes plaatsen voor mindervaliden. Door deze uitbreiding is het aantal klachten aanzienlijk toegenomen.

Klankbordgroep

In het begin van het verslagjaar verzocht de Klankbordgroep in een brief aan de Commissies van Toezicht in den lande om de positie van de groep ten behoeve van overleg met externe partners meer gewicht toe te kennen. Onze commissie heeft daarop terughoudend gereageerd. Omdat de Klankbordgroep geen formele status heeft en dus geen titel heeft om namens de Commissies van Toezicht te spreken, kan een mandaat niet afgegeven worden.

Celinspecties en LBB acties

Celinspecties en LBB-acties waren ook dit jaar weer onvermijdelijke gebeurtenissen als gevolg van de omvangrijke invoer van contrabande. De commissie maakt zich zorgen over de uitvoering van deze acties. Regelmatig bereikte de commissie klachten van gedetineerde over de wanordelijke staat, waarin cellen na een dergelijke actie werden achtergelaten waarbij zelfs goederen van gedetineerden waren beschadigd. Hoewel de commissie enerzijds begrip heeft voor de grondigheid waarmee een cel moet worden onderzocht, is de commissie anderzijds van mening dat te vaak met onvoldoende respect voor de persoonlijke eigendommen van gedetineerden is gehandeld. Om discussies achteraf zoveel mogelijk te voorkomen en omwille van de duidelijkheid, heeft de commissie – ook in een gesprek met een afvaardiging van de LBB – geadviseerd nog gedetailleerder verslag op te maken van de celinspectie en zowel voorafgaand aan de inspectie als naderhand, foto's te maken van de situatie in de cel en deze foto's bij het verslag te voegen.

Procedure behandeling verzoekbriefjes , grieven en klachten

Zoals hierboven al aangegeven (zie *Ingebruikneming Klein Bankenbosch*) is bij de ingebruikneming van Klein Bankenbosch de werkwijze ingevoerd om bij door gedetineerden ervaren problemen in hun verblijf eerst met het personeel in gesprek te gaan met als doel het probleem op te lossen. Dit zou de communicatie tussen het personeel en de gedetineerden kunnen verbeteren, maar ook meer inhoud geven aan hun re-integratiedoelen.

Een dergelijke werkwijze sloot naadloos aan bij de voorgestane werkwijze als voorzien in de Veegwet van 1 juli 2021 met betrekking tot de behandeling van (nieuw ingevoerde) grieven en klachten. Bemiddeling moest een hogere prioriteit krijgen, ook ter voorkoming van het toenemende aantal klachten. Oplossen van problemen dicht bij de bron kreeg verre de voorkeur boven soms langdurige en vaak zelfs voor personeel, gedetineerden en commissieleden onbevredigende klachtenprocedures.

In Klein Bankenbosch werd dan ook met behulp van een werkgroep een procedure ontwikkeld, waarbij een grief of een klacht (het onderscheid is aan een gedetineerde nauwelijks uit te leggen) eerst ter kennis wordt gebracht van de twee afdelingshoofden, die vervolgens in gesprek gaan met de gedetineerde met als doel het gerezen probleem alsnog op te lossen.

Ook voor problemen ingebracht met verzoekbriefjes kon deze procedure gevolgd worden. In de tweede helft van het verslagjaar werd deze procedure voor alle partijen met veel succes gevolgd. Het aantal (doorgezette) grieven en klachten nam aanzienlijk af. Het vereiste wel een grotere tijdsinvestering van de afdelingshoofden (en later van andere medewerkers), maar met als resultaat een betere sfeer en een beter begrip voor elkaar op de afdelingen.

Dit succes heeft ertoe geleid, dat ook op de afdelingen in Esserheem en Norgerhaven deze werkwijze inmiddels wordt ingevoerd. Daarbij is ook ingevoerd dat met een vast team aan maandcommissarissen voor Klein Bankenbosch en Norgerhaven en een vast team van maandcommissarissen voor Esserheem wordt gewerkt zodat de maandcommissarissen ook aanspreekpunt worden voor de afdelingshoofden, er kortere lijnen ontstaan en de gedetineerden en de problematiek ook voor het vaste team bekend zijn. Middels verslagen die onderling worden uitgewisseld houdt het team elkaar op de hoogte, ook wat betreft de behandeling”.

Tenslotte moet nog worden opgemerkt, dat de commissie voornemens is in 2022 een proefproject met een open spreekuur in Klein Bankenbosch in het leven te roepen, waar gedetineerden zonder afspraak vooraf op gezette tijden terecht kunnen voor een gesprek met de maandcommissaris.

BIJLAGE 1

Commissie van Toezicht | PI Veenhuizen

Verslag van in het maandcommissariaat uitgevoerde gesprekken over 2021

Inleiding

De Penitentiaire beginselenwet schrijft in art. 7, lid 3 voor dat *‘De commissie van toezicht zich door persoonlijk contact met de gedetineerden regelmatig op de hoogte stelt van onder hen levende wensen en gevoelens. Bij toerbeurt treedt één van haar leden hiertoe op als maandcommissaris’*.

Uitvoering maandcommissariaat

In de Commissie van Toezicht (CvT) van de PI Veenhuizen wordt het maandcommissariaat overeenkomstig het genoemde wetsartikel twee maal per maand door twee gezamenlijk optredende leden van de CvT op zowel de locatie Esserheem als de locatie Norgerhaven | Klein Bankenbosch uitgevoerd. Deze bezoeken vonden volgens een rooster meestal plaats op een dinsdag of een donderdag, maar zoveel vaker als noodzakelijk was. Van elk bezoek werd een schriftelijk verslag opgemaakt, dat zowel ter kennis van de overige leden van de CvT werd gebracht als van de directie en de juridisch medewerkers en soms van de betrokken afdelingshoofden. Deze werkwijze legde een groot beslag op de tijd van ieder afzonderlijk commissielid. De beide voorzitters van de beklagcommissie waren vanwege hun positie vrijgesteld van het maandcommissariaat.

Veegwet

Op 1 juli 2021 werd de Wet van 3 april 2019 tot wijziging van de Beginselenwetten, de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, de Wet politiegegevens en enkele andere wetten in verband met het vervoer, het medisch klachtrecht en wijzigingen van technische aard ingevoerd. Deze wet bracht ook veranderingen mee voor de uitvoering van het maandcommissariaat. Hoe de veranderingen in de praktijk gebracht dienden te worden, heeft vooral in de tweede helft van het jaar tot veel discussie en zoeken naar de beste oplossingen geleid.

Een klacht kan nog steeds worden ingediend over een besluit van de directeur of een veronderstelde tekortkoming in de zorgplicht jegens een *individuele* gedetineerde. Naast een klacht kan een gedetineerde nu ook een grief indienen. In een grief kan een gedetineerde zich beklagen over de bejegening en ook over de jegens hem geleverde zorg. Bij een grief staat de bemiddeling voorop. De bemiddeling waarin tussen de gedetineerde en enige medewerker van de instelling een probleem kan worden opgelost, zo nodig met hulp van de maandcommissaris(sen). Met name in de tweede helft van het verslagjaar kreeg het maandcommissariaat in een aanzienlijk aantal grieven en klachten de kans met een bemiddeling het probleem alsnog op te lossen en dus een gang naar de beklagrechtter te voorkomen. In de loop van het tweede half jaar werd op de locatie Klein Bankenbosch ook een proef gestart, waarin eerst de beide afdelingshoofden de gelegenheid werd geboden grieven en klachten tot een oplossing te brengen, voordat de maandcommissaris(sen) of de beklagrechtter zich over die grief of klacht moesten buigen. Deze proef lijkt een groot succes te worden (zie ook verder).

Naast de voorgelegde grieven en klachten werden in vrijwel alle gevallen natuurlijk ook de ingeleverde verzoekbriefjes beantwoord met een gesprek met de maandcommissaris(sen).

De PI Veenhuizen

De PI Veenhuizen bestond in 2021 uit de locaties Esserheem, Norgerhaven en Klein Bankenbosch.

De PI Veenhuizen is een inrichting met een beperkte gemeenschap en kent met in totaal **567** plaatsen met een drietal bestemmingen, te weten huis van bewaring (HvB), gevangenis en inrichting voor stelselmatige daders (ISD), met een normaal beveiligingsniveau met uitzondering van de ZBBI, die vanzelfsprekend een zeer beperkt beveiligingsniveau kent.

De *locatie Esserheem* had in het verslagjaar in totaal 239 plaatsen met faciliteiten voor 24 langgestraften, inclusief levenslanggestraften, 23 'vaders', 24 ZBBI-ers (per 1 juli BBA) en 48 (per 1 augustus 24) HvB-ers.

De *locatie Norgerhaven* had in het verslagjaar in totaal 238 plaatsen met faciliteiten voor 48 HVB-ers en voor 24 EZV-ers.

Omdat de jeugdgevangenis Elker van Juvaid (de voormalige JJI Het Poortje) in 2020 zijn deuren sloot is besloten deze voorziening op het terrein van de locatie Norgerhaven in gebruik te nemen als afdeling voor ISD-ers. Dit kreeg in januari van het verslagjaar zijn beslag. De volledige ISD-afdeling in Norgerhaven werd toen verhuisd naar het Elker-gebouw en ging verder door het leven als *Klein Bankenbosch* met in totaal 90 plaatsen, inclusief 12 EZV-plaatsen, waarvan zes plaatsen voor mindervaliden. 48 plaatsen in Norgerhaven kwamen daarna ter beschikking van de HvB.

Codering van de besproken onderwerpen

Op basis van de verslaglegging van de maandcommissaris(sen) is gedurende het jaar 2021 voor het eerst een cumulatief overzicht in Excel bijgehouden van alle gesprekken en de onderwerpen, die daarbij aan de orde kwamen. Ieder onderwerp werd apart gecodeerd. Dus als een gedetineerde in een gesprek drie onderwerpen ter sprake bracht, werd dat gesprek op die drie onderwerpen apart in het overzicht opgenomen.

Voor de codering werd gebruik gemaakt van een uit de verslaglegging van de betrokken maandcommissaris(sen) opgestelde thesaurus (zie bijlage) met een 15-tal onderwerpen en binnen die onderwerpen een aantal 58-tal over die 15 onderwerpen gegroepeerde sub-onderwerpen.

Het Excel-overzicht kende de volgende kolommen:

1. Naam gedetineerde
2. Locatie
3. Afdeling en celnummer
4. Datum gesprek
5. Onderwerp
6. Sub-onderwerp
7. Verzoekbriefje (ja/nee)
8. Klacht (ingetrokken/niet-ingetrokken/wacht op bericht)
9. Grief/klachtnummer

Beperkte analyse van de ontmoetingen in het maandcommissariaat

Aantal onderwerpen en betrokken gedetineerden

Het aantal besproken *onderwerpen* was in 2021: **321**

Verdeeld over de drie locaties:

Locatie	Aantal onderwerpen
Esserheem	100
Norgerhaven	123
Klein Bankenbosch	98 ¹
Totaal	321

Het aantal *gedetineerden*, dat bij deze onderwerpen betrokken was, was: **144**

Verdeeld over de locaties:

Locatie	Aantal gedetineerden	Onderwerpen per gedetineerde
Esserheem	48 (238: 20,1%)	2,1
Norgerhaven	67 (239: 28,2%)	1,8
Klein Bankenbosch	29 (90: 32,2%)	3,4 ²
Totaal	144 (567: 25,4%)	

Ongeveer een kwart (25,4%) van de totale bevolking (567 plaatsen) van de PI Veenhuizen kreeg dus in het verslagjaar een uitnodiging voor een gesprek met de maandcommissaris(sen). Van deze gedetineerden gaven 18 (114: 16,2%) gedetineerden geen gehoor aan de uitnodiging voor dat gesprek. Tien daarvan verschenen zonder opgave van reden niet. De overige acht waren geschorst (1), op transport(2), in quarantaine (1), overgeplaatst (2) of (inmiddels) met ontslag (2).

Het aantal onderwerpen (ow) en daarbij behorende aantal gedetineerden (ged) per maand:

Maand	Eh		Nh		KB	
	ow	ged	ow	ged	ow	ged
januari	12	7	10	8	-	-
februari	4	3	3	3	2	2
maart	11	6	12	7	12	7
april	13	8	16	14	23	5 ³
mei	10	8	12	8	12	7
juni	7	6	12	10	3	1
juli	12	6	17	13	8	6
augustus	12	7	5	5	11	10
september	6	3	6	5	11	7
oktober	2	2	6	4	14	6
november	10	3	19	10	2	1
december	1	1	5	5	-	-
	100	⁴⁾	123	⁴⁾	98	⁴⁾

¹ Waarvan 17 (17,3% van 98) onderwerpen bij één dezelfde gedetineerde.

² Dit getal werd ongetwijfeld sterk beïnvloed door 17 klachten van één en dezelfde gedetineerde (zie ook voetnoot1).

³ Eén gedetineerde met 11 onderwerpen en één met 7 onderwerpen.

⁴ Diverse gedetineerden hadden in meerdere maanden een gesprek met de maandcommissaris(sen).

Verdeling van het aantal besproken onderwerpen:

Onderwerp	Eh	Nh	KB	Tot
Arbeidsvoorzieningen	3	10	11	24
Bejegening	18	10	14	42
Bezoekvoorzieningen	3	6	2	11
Commissie van Toezicht	1	6	6	13
Contact advocaat	-	3	-	3
Dagprogramma en recreatie	5	4	3	12
Detentieverloop	10	14	11	35
DV&O	-	2	-	2
Facilitaire voorzieningen	28	22	10	60
Gedeco	-	-	1	1
Geestelijke verzorging	1	1	3	5
In- en uitvoer goederen	6	13	5	24
Medische zorg	9	6	13	28
Straffen en maatregelen	2	2	7	11
Winkelvoorziening	5	11	4	20
Diversen	4	6	3	13
Onbekend	5	7	5	17
Totaal	100	123	98	321

Sub-onderwerp	Eh	Nh	KB	Tot
Arbeidsomstandigheden	2	-	2	4
Arbeidstoedeling	1	3	3	7
Arbeidsvergoedingen (inclusief afrekening)	-	7	5	12
Onbekend	-	-	1	1
Medegedetineerden	1	2	1	4
Personeel	11	5	11	27
Onbekend	6	3	2	11
Skype	2	1	1	4
Toelating bezoek	-	-	1	1
Uitvoering bezoek	1	5	-	6
Procedure beklagzaken	1	6	5	12
Niet-ontvangen verzoekbriefjes, roven en klachten	-	-	1	1
Mag niet bellen met advocaat	-	3	-	3
Bibliotheek	-	-	-	-
Celsluiting	-	-	1	1
Dagrooster	-	1	-	1
Luchten	4	2	1	7
Persoonlijke verzorging	1	1	-	2
Sport	-	-	1	1
Begeleiding mentor	1	-	-	1
Begeleiding casemanager	1	3	1	5
Degraderen en promoveren	2	-	-	2
Overplaatsing	2	2	7	11
Strafonderbreking	2	-	-	2
Trajectfasering	2	9	2	13
Verlof	-	-	1	1
Niet vervoerd	-	2	-	2
Celinventaris	2	-	-	2
Celinspectie	4	3	1	8
Gebouwlijke staat	4	1	4	9
Keukeninventaris	5	-	-	5
Kleedgeld	-	-	1	1
Maaltijdverzorging	4	1	-	5
Rekening-courant	-	1	2	3
Studiefaciliteiten	2	2	-	4
Telefoon	1	9	1	11
Televisie	4	2	1	7
Ventilatie	-	1	-	1
Wasvoorziening	1	-	-	1
Onbekend	1	2	-	3
Niet-functionerende Gedeco	-	-	1	1
Beschikbaarheid	-	1	3	4
Ramadan	1	-	-	1
Afwijzing invoer goederen	1	5	1	7
Niet-ontvangen post	2	3	-	5
Niet verzonden post	-	1	1	2
Openen (geprivilegieerde) post	1	-	1	2
Vermissing goederen bij overplaatsing	1	4	2	7
Visitatie	1	-	-	1
Arbeidsongeschiktheid	1	-	2	3
Covid-19	5	2	3	10
Geneesmiddelenvoorziening	2	1	3	6
Organisatie van de zorg	-	1	5	6
Onbekend	1	2	-	3
Contrabande	1	-	-	1
Onjuiste uitreiking	1	-	-	1
Urinecontroles	-	2	6	8
Onbekend	-	-	1	1
Niet geleverd	1	8	-	9
Niet vers geleverd	1	-	-	1
Onjuist verrekend	-	2	3	5
Winkellijst	1	-	-	1
Winkelprijzen	2	1	1	4
	4	6	3	13
	5	7	5	17
Totaal	100	123	98	321

De codering van de (sub-)onderwerpen heeft plaatsgevonden op basis van de opgemaakte thesaurus (zie eerder)

Onbekend en diversen

In dit overzicht is bij 19 gesprekken (onbekend in de kolom sub-onderwerpen) wel duidelijk over welk onderwerp het is gegaan, maar niet over welk sub-onderwerp. Daarnaast is in 17 gesprekken (onbekend in de kolom onderwerpen) vanwege het ontbreken van gegevens helemaal geen codering mogelijk geweest.

Bij deze 36 (19 + 17) van de besproken onderwerpen is dus geen (volledige) helderheid verkregen over het besproken onderwerp. Dat is 11,2 %. Het verdient de maandcommissarissen dus aanbeveling in hun verslaglegging (nog) duidelijker – en liefst gebruikmakend van de thesaurus – aangeven over welk onderwerp van gedachten is gewisseld.

In het verslagjaar is over 13 (4,1%) niet in de thesaurus opgenomen onderwerpen (diversen in de kolom onderwerpen) tussen een gedetineerde en de maandcommissaris(sen) gesproken. In één geval betrof dat bijvoorbeeld het ‘geen aangifte hebben kunnen doen’ en in een ander geval ‘problematiek met het CJIB’. Bij de overige 11 gesprekken is geen nadere specificatie opgenomen.

De top zes

In de 15 geregistreerde onderwerpen (dus exclusief ‘Diversen’ en ‘Onbekend’) werd de volgende rangorde aangetroffen:

Onderwerpen	Aantal
Facilitaire voorzieningen	60 (18,7%)
Bejegening	42 (13,1%)
Detentieverloop	35 (10,9%)
Medische zorg	28 (8,7%)
Arbeidsvoorzieningen	25 (7,8%)
In- en uitvoer goederen	25 (7,8%)
Winkelvoorziening	20 (6,2%)

Binnen de *facilitaire voorzieningen* (60) kwamen de telefoonvoorziening (vooral in Norderhaven), de gebouwlijke staat (n Esserheem en Klein Bankenbosch), de celinspectie en de televisievoorziening het meest in beeld.

Bij de *bejegening* (42) was in 27 (65%) van de gesprekken over dit onderwerp de relatie met het personeel de aanleiding. Al of niet vermeende (rassen)discriminatie, maar vooral het aanspreken op gedrag werd in dit verband genoemd. In slechts 4 (10%) gesprekken was dat de relatie met medegedetineerden.

Binnen het *detentieverloop* (35) was vooral de trajectfasering (13: 37,1%) tezamen met de begeleiding door de casemanager (5: 14,3%) een terugkerend onderwerp van gesprek. Dit had weer te maken met de eisen, die aan de gedetineerden worden gesteld om aan hun terugkeer naar de samenleving te voldoen. Eisen, die dikwijls niet pasten in de belevingswereld van die gedetineerde en daarom aanleiding waren bij het maandcommissariaat steun te zoeken voor hun opvatting.

Binnen het *detentieverloop* (35) was daarnaast de (voorgenomen) overplaatsing naar een andere inrichting (11: 31,4%) onderwerp van gesprek. Zeven keer was dit onderwerp in Klein Bankenbosch aan de orde en had dan meestal te maken met een uitblijvende (en gehoopte) overplaatsing naar een andere (vervolg)instelling.

In de *medische zorg* (28) waren in het afgelopen jaar – niet onverwacht – de Covid-19-maatregelen in een derde van het aantal gesprekken (10: 35,7%) onderwerp van gesprek met de maandcommissaris(sen). Daarnaast was – maar vooral in Klein Bankenbosch – de geneesmiddelenvoorziening (6: 21,4%) – niet krijgen wat ze voorgeschreven willen hebben – en de organisatie van de zorg (6: 21,4%) – uit- of afstel van gewenste consulten bij de hulpverleners – aanleiding voor een gesprek met de maandcommissaris(sen).

Binnen de *arbeidsvoorzieningen* (25) waren het voornamelijk de arbeidsvergoedingen of de (vermeende) onjuiste uitbetalingen (12: 50%) en in mindere mate de arbeidstoedeling (7: 29,1%) – geen voorkeursbaantje krijgen of er juist van afgehaald zijn – reden voor een gesprek met de maandcommissaris(sen).

Binnen de *in- en uitvoer van goederen* (25) ging het vooral om problemen met de post (9: 37,5%), de afwijzing van invoer van goederen (7: 29,1%) en de vermissing van goederen bij overplaatsing (7: 29,1%) redenen voor een gesprek.

Tenslotte de *winkelvoorziening* (20). Gezien de aandacht, die de winkelvoorziening in negatieve zin de afgelopen jaren binnen de PI heeft gehad, is het aantal gesprekken (20: 6,2%), dat over deze voorziening werd gevoerd, gering. Vermoedelijk heeft de door de gedetineerden gewaardeerde inspanningen van de speciaal op dit onderwerp ingezette bewaarders een positieve invloed op dit relatief geringe aantal. De nadruk lag in de gevoerde gesprekken vooral op niet geleverde winkelproducten (9: 45%).

Het aantal verzoekbriefjes en bemiddelingen in grieven en klachten

Het aantal verzoekbriefjes in de loop van 2021 was **91** (321: 28,3%).

De verdeling over de drie locaties was:

	Eh	Nh	KB	totaal
verzoekbriefjes	27 (238: 11,3%)	30 (239: 12,6%)	34 (90: 33,3%)	91 (567: 16,1%)

Zowel in Esserheem als in Norgerhaven gingen twee gedetineerde desalniettemin niet in op de uitnodiging voor een gesprek. Het relatief grote aantal verzoekbriefjes heeft vermoedelijk in de eerste plaats te maken met de opstartfase van Klein Bankenbosch in 2021 en met de altijd veel aandacht vragende bevolking met ISD-ers.

Grievens en klachten, die naar het oordeel van ons secretariaat (beter) voor bemiddeling – en dus het vinden van een oplossing – in aanmerking kwamen, werden aan het maandcommissariaat voorgelegd ter bespreking met de gedetineerde. Dit waren na invoering op 1 juli van de Veegwet vooral de grieven en klachten, die vermoedelijk niet-ontvankelijk zouden worden verklaard en klachten, die naar hun oordeel alsnog tot een oplossing gebracht konden worden, dan met een uitspraak van de (allensprekende) beklagvoorzitter of een uitspraak op zitting.

Op deze wijze werden in het maandcommissariaat **217** grieven en klachten – op een totaal aantal geregistreerde grieven en klachten van 1431 (15,2%) – door de maandcommissaris(sen) met de betrokken gedetineerden besproken, waarna of ingetrokken werden of alsnog ter beoordeling de beklagprocedure gingen.

2021	Eh	Nh	KB	totaal
Grievens + klachten	601 (239: 2,5)	608 (238: 2,5)	224 (90: 2,5)	1431 (567: 2,5)

Grievens + klachten	Eh	Nh	KB	totaal
Ingetrokken	18 (27,3%)	18 (27,3%)	30 (47,6%)	66 (30,4%)
Niet-ingetrokken	42 (37,2%)	47 (41,6%)	24 ⁵ (21,2%)	113 (52,1%)
Anders	1 ⁶	2 ⁷	2 ⁸	5 (2,3%)
WOB	10	16	7	33 (15,2%)
Totaal	71	83	63	217

In de gesprekken met als resultaat WOB (Wacht Op Bericht)-werd een actie uitgezet, waarvan geen nader resultaat kon worden geregistreerd.

Uit dit overzicht blijkt, dat bijna een derde (217: 30,4%) van de door het maandcommissariaat met de gedetineerde besproken grieven en klachten alsnog ingetrokken werd. Ook is opvallend, dat in Klein Bankenbosch bijna de helft (30: 47,5%) van de grieven en klachten alsnog ingetrokken werd, terwijl dat in Esserheem en Norgerhaven in ongeveer een kwart (resp. 18 (27,3%) en 18 (27,3%)) van de grieven en klachten was. Dit opmerkelijke verschil had vrijwel zeker te maken met de na 1 juli gewijzigde werkwijze, waarbij eerst de afdelingshoofden met de gedetineerden in gesprek gingen om het probleem achter de grief of klacht op te lossen.

Nawoord

In 2021 werden voor het eerst de gesprekken en de uitkomsten daarvan van gedetineerden met het maandcommissariaat in een cumulatief overzicht bijgehouden voor latere analyse. De geboden cijfers geven meer een kwalitatief dan een kwantitatief beeld, omdat vergelijkbare cijfers binnen en buiten de PI Veenhuizen nog niet voorhanden zijn. Het geeft een eerste inzicht op de inspanningen van het maandcommissariaat in onze PI.

Het is na dit eerste jaar van registreren te vroeg om harde conclusies te trekken. Hooguit werden mogelijk enkele trends zichtbaar, zoals in de rangorde van de besproken onderwerpen en als gevolg van de gewijzigde werkwijze in de behandeling van grieven en klachten na 1 juli in Klein Bankenbosch.

De analyse van de top zes-onderwerpen geeft voor de komende tijd wellicht aanmoedigen voor bijzondere aandacht van zowel de directie als de Commissie van Toezicht.

⁵ Waarvan 14 (12,4%) – ruim de helft van de niet-ingetrokken klachten – van één gedetineerde in KB.

⁶ Eén quarantaine.

⁷ Onbekende uitkomst.

⁸ Eén medische klacht en één waarover geen nadere gegevens.

Bijlage 1. Thesaurus tbv cumulatief overzicht maandcommissariaat CvT PI Veenhuizen

Onderwerp	Sub-onderwerp	
Arbeidsvoorzieningen	Arbeidsomstandigheden	
	Arbeidstoedeling	
Bejegening	Arbeidsvergoedingen (inclusief afrekening)	
	Medegegetineerden	
Bezoekvoorzieningen	Personeel	
	Skype	
	Toelating bezoek	
	Uitvoering bezoek	
Commissie van Toezicht	Procedure beklagzaken	
	Niet-ontvangen verzoekbriefjes, roven en klachten	
	Mag niet bellen met advocaat	
Contact advocaat	Bibliotheek	
Dagprogramma en recreatie	Celsluiting	
	Dagrooster	
	Luchten	
	Persoonlijke verzorging	
	Sport	
	Begeleiding mentor	
	Begeleiding casemanager	
	Degraderen en promoveren	
Detentieverloop	Overplaatsing	
	Strafonderbreking	
	Trajectfasering	
	Verlof	
	Niet vervoerd	
	Celinventaris	
	Celinspectie	
	Gebouwlijke staat	
	Keukeninventaris	
	Kleedgeld	
	Maaltijdverzorging	
	Rekening-courant	
	Studiefaciliteiten	
DV&O	Telefoon	
	Televisie	
	Ventilatie	
	Wasvoorziening	
	Niet-functionerende Gedeco	
	Facilitaire voorzieningen	Beschikbaarheid
		Ramadan
		Afwijzing invoer goederen
		Niet-ontvangen post
		Niet verzonden post
Openen (geprivilegieerde) post		
Vermissing goederen bij overplaatsing		
Visitatie		
Arbeidsongeschiktheid		
Covid-19		
Geneesmiddelenvoorziening		
Organisatie van de zorg		
Gedeco	Contrabande	
	Onjuiste uitreiking	
	Urinecontroles	
	Niet geleverd	
Geestelijke verzorging	Niet vers geleverd	
	Onjuist verrekend	
	Winkellijst	
	Winkelprijzen	
In- en uitvoer goederen		
Medische zorg		
Straffen en maatregelen		
Winkelvoorziening		
Diversen		